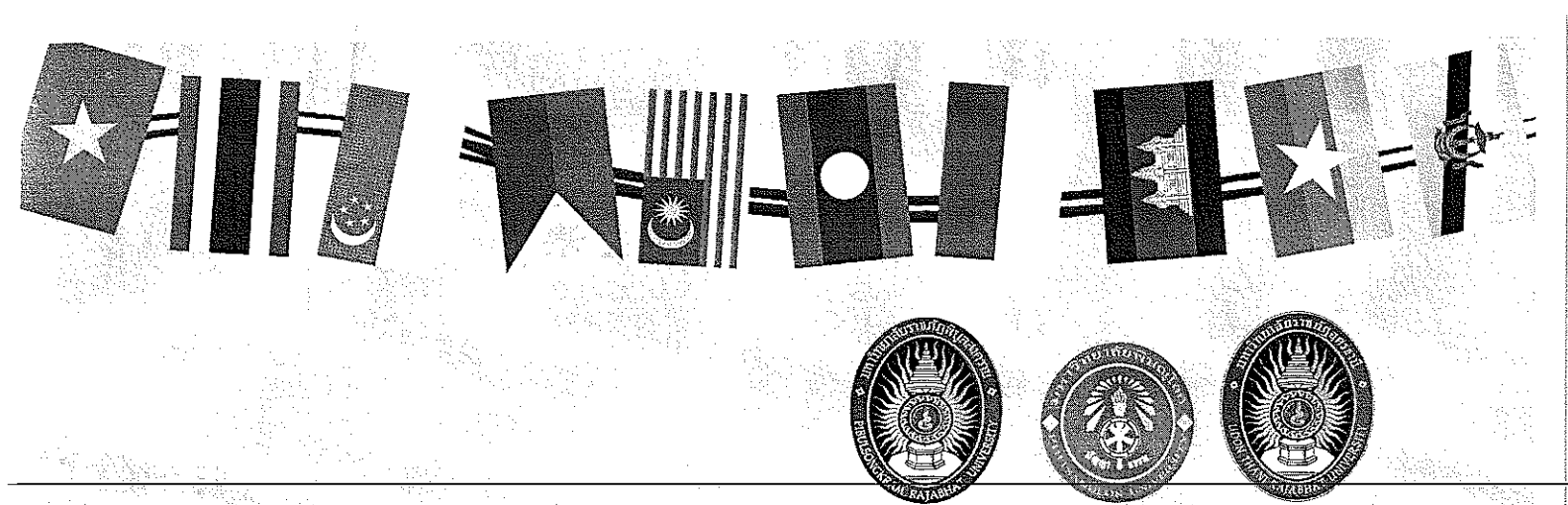

Proceedings รายงานสืบเนื่อง จากการประชุมวิชาการระดับชาติ

การประชุมวิชาการ “พหุผลสงครามวิจัย”
และนิทรรศการ “การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว”
จากท้องถิ่นสู่อาเซียน **2557**

19-20 กุมภาพันธ์ 2557

ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏพหุผลสงคราม (ส่วนทะเลแก้ว)

O-P09

การใช้ประโยชน์สัตว์ป่าของชุมชนในอำเภอน้ำหนาวจังหวัดเพชรบูรณ์

เบญจมาศ ม่วงพิมพ์ และ ศุภนิช เจริญสุข*

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

*Corresponding author, email; suppanit_nit@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการใช้ประโยชน์สัตว์ป่าของชุมชนในอำเภอน้ำหนาวจังหวัดเพชรบูรณ์ 2) เพื่อเปรียบเทียบการใช้ประโยชน์สัตว์ป่าในแต่ละตำบล ระหว่างเดือนตุลาคม 2555 ถึง เดือนมิถุนายน 2556 จากการใช้แบบสอบถามสุ่มเก็บตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ จำนวน 375 ครัวเรือน จากทั้งหมด 5,780 ครัวเรือน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบเอฟ (F-test) และ LSD ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุอยู่ระหว่าง 30-39 ปี มีการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับชั้นประถมศึกษา ประกอบอาชีพหลัก คือ เกษตรกรและมีอาชีพเสริม คือ รับจ้าง มีรายได้ไม่เกิน 4,000 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ครัวเรือนมีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยวและเป็นคนในท้องถิ่นที่อาศัยอยู่ในอำเภอน้ำหนาว การใช้ประโยชน์สัตว์ป่าของชุมชนในตำบลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อเปรียบเทียบการใช้ประโยชน์ด้านสัตว์ป่าของตำบลโคกมนและตำบลน้ำหนาว ตำบลโคกมนและหลักด่าน ตำบลน้ำหนาวและตำบลหลักด่าน ตำบลหลักด่านและตำบลวังกวางพบว่ามีการใช้ประโยชน์จากสัตว์ป่าที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การใช้ประโยชน์, สัตว์ป่า, อำเภอน้ำหนาว

Wildlife Utilization of community in Nam Nao District, Phetchabun Province

Benjamat Muangpim and Suppanit Jarernsuk*

Faculty of Science and Technology, Pibulsongkram Rajabhat University

*Corresponding author, email; suppanit_nit@hotmail.com

Abstract

This study aims to investigate wildlife utilization of community in Nam Nao district, Phetchabun province during October, 2012 to June, 2013. The questionnaires were administered to 375 households of 5,780 household by stratified random sampling. Data analysis used percentages, means, standard deviation and F-test (LSD). The results showed that the majority of respondents were male with an average age between 30-39 years old. Most of their educational level was in primary school. Major occupation and part-time self-employment were farmer and laborer, respectively. Household income was not over 4,000 baht/household/month. Household characteristic was single family households which normally were local villagers of Nam Nao district. Wildlife utilization of Nam Nao community was statistically significant difference at 0.05 level. Comparing of wildlife utilization between Tumbon KoKMun and Tumbon Nam Nao, Tumbon KoKMun and Tumbon Lak Dan, Tumbon Nam Nao and Tumbon Lak Dan, Tumbon Lak Dan and Tumbon Wang Guang indicated that wildlife utilization of these compared communities were statistically significant at 0.05 level.

Keywords: Utilization, Wildlife, Nam Nao District

บทนำ

ปัจจุบันการสูญเสียพื้นที่ป่าไม้และการตัดไม้ทำลายป่าในภูมิภาคต่างๆ เกิดขึ้นเฉลี่ยวันละ 390 ตารางกิโลเมตร วิกฤตเหตุการณ์ดังกล่าว ไม่ได้ส่งผลร้ายต่อประเทศใดประเทศหนึ่ง แต่ส่งผลกระทบต่อประชากรโลกในวงกว้าง ประเทศไทยมีความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจและสังคมทำให้จำนวนประชากรของประเทศได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและความต้องการที่ทำมาหากินได้เพิ่มมากขึ้น ป่าไม้ซึ่งเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าจึงถูกบุกรุกทำลายเป็นจำนวนมาก สัตว์ป่าจึงไม่มีที่อยู่อาศัย และตายไปในที่สุด ทำให้จำนวนสัตว์ป่าลดน้อยลงอย่างรวดเร็ว บางชนิดก็ได้สูญพันธุ์แล้ว และบางชนิดก็กำลังจะสูญพันธุ์ซึ่งสาเหตุมาจากการทำลายแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า เช่น การตัดไม้ทำลายป่า การสร้างอ่างเก็บน้ำและเขื่อน เป็นต้น การล่าสัตว์ การลักลอบค้าสัตว์ภัยธรรมชาติ และการนำมาสัตว์ป่ามาเป็นอาหาร โดยประชาชนในชนบทมีวิถีชีวิตและอาศัยพึ่งพิงป่ามาช้านานจึงได้ใช้มีการล่าสัตว์นำเนื้อของสัตว์ป่ามาเป็นอาหาร ซึ่งสัตว์ป่าบางชนิดก็ได้พัฒนากลายเป็นสัตว์เลี้ยงไป อาทิเช่น หมูป่า แก้ง กวาง ลิง กระรอก กระแต เป็นต้น อำเภอน้ำหนาวเป็นพื้นที่ที่ราบสูง เต็มไปด้วยป่าไม้และอีกส่วนหนึ่งยังเป็นพื้นที่เขตป่าสงวน จึงมีสภาพป่าที่อุดมสมบูรณ์ ตลอดจนเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าและพืชพรรณต่างๆ ประชาชนอำเภอน้ำหนาวจึงได้มีการเข้าไปใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าในการประกอบพิธีกรรมและเก็บหาผลผลิตจากป่า เช่น สัตว์ ผลไม้ พืช และไม้พืชนำมาบริโภคในครัวเรือน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการใช้ประโยชน์สัตว์ป่าของชุมชนรวมถึงการประเมินมูลค่าการใช้ประโยชน์จากสัตว์ป่าของชุมชนในอำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาการใช้ประโยชน์สัตว์ป่าของชุมชนในอำเภอน้ำหนาวจังหวัดเพชรบูรณ์ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินงานดังนี้

1. ประชากรคือ ทุกครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในอำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 4 ตำบล ทั้งหมด 5,780 ครัวเรือน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลประชากรในอำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ (ครัวเรือน)

ประชากรในอำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ (ครัวเรือน)												
หมู่ที่ ตำบล	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	รวม
น้ำหนาว	359	92	440	366	417	204						1,880
โคกมน	177	287	186	132	93	204						1,079
หลักด่าน	171	136	233	133	88	174	142					1,077
วังกกวาง	140	205	124	139	240	274	91	136	105	51	239	1,744
รวม												5,780

2. กลุ่มตัวอย่างคือ ครัวเรือนที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ โดยมีตำบลเป็นชั้นภูมิ จำนวน 375 ครัวเรือน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงข้อมูลขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย

ตำบล	หมู่บ้าน	ขนาดกลุ่มตัวอย่าง (ครัวเรือน)	รวม
น้ำหนาว	หมู่ 1 ห้วยหล้าเครือ	23	122
	หมู่ 2 โคกยาว	6	
	หมู่ 3 ทรัพย์สว่าง	29	
	หมู่ 4 นาพอสอง	24	

ตำบล	หมู่บ้าน	ขนาดกลุ่มตัวอย่าง (ครัวเรือน)	รวม
	หมู่ 5 นาพอสอง	27	
	หมู่ 6 ห้วยแปก	13	
	หมู่ 1 กกกะบก	11	
	หมู่ 2 โคกมน	19	
	หมู่ 3 โคกมน	12	70
	หมู่ 4 ป่ารวก	9	
โคกมน	หมู่ 5 ดงมะไฟ	6	
	หมู่ 6 ห้วยสนามทราย	13	
	หมู่ 1 หลักด่าน	11	70
	หมู่ 2 หลักด่าน	9	
	หมู่ 3 ห้วยน้ำหนาว	15	
	หมู่ 4 โนนชาติ	9	
	หมู่ 5 ห้วยลาด	6	
	หมู่ 6 ห้วยกระโปง	11	
	หมู่ 7 กกก่อ	9	
วังกวาง	หมู่ 1 วังกวาง	9	113
	หมู่ 2 วังกวาง	13	
	หมู่ 3 ไร่ใต้	8	
	หมู่ 4 ห้วยหินลับ	9	
	หมู่ 5 ชำม่วง	16	
	หมู่ 6 ดงคล้อ	18	
	หมู่ 7 พองใต้	6	
	หมู่ 8 ผาลาน้อย	9	
	หมู่ 9 ห้วยยางทอง	7	
	หมู่ 10 โป่งนกแก้ว	3	
	หมู่ 11 วังกวาง	15	
รวม			375

3.เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะศึกษาการใช้ประโยชน์สัตว์ป่าของชุมชนในอำเภอน้ำหนาวจังหวัดเพชรบูรณ์

4.สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานซึ่งจะใช้ในการวิเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) สำหรับสถิติใช้ในการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยโดยจำแนกตามตัวแปรอิสระต่างๆ คือ สถิติ F-test ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ในการวิเคราะห์การทดสอบความแตกต่างของการใช้ประโยชน์สัตว์ป่าของชุมชนในอำเภอน้ำหนาวจังหวัดเพชรบูรณ์และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของ LSD

ผลการวิจัย

ตารางที่ 3 ข้อมูลทั่วไปลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน(คน)	ร้อยละ
--------------	-----------	--------

เพศ		
ชาย	194	51.73
หญิง	181	48.27
รวม	375	100.00
อายุ (ปี)		
ต่ำกว่า 20 ปี	44	11.73
21 – 29 ปี	71	18.93
30 – 39 ปี	83	22.13
40 – 49 ปี	88	23.47
50 – 59 ปี	39	10.40
60 ปี ขึ้นไป	60	13.33
รวม	375	100.00
สถานภาพ		
โสด	127	33.87
สมรส	217	57.87
อย่าร้าง	19	5.06
แยกกันอยู่	10	2.67
คู่ครองเสียชีวิต	2	0.53
รวม	375	100.00
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้รับการศึกษา	22	5.87
ประถมศึกษา	179	47.73
มัธยมศึกษา/ปวช.	114	30.40
ปวส./อนุปริญญา	15	4.00
ปริญญาตรี	41	10.93
สูงกว่าปริญญาตรี	4	1.07
รวม	375	100.00

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน(คน)	ร้อยละ
อาชีพหลัก		
เกษตรกร	177	47.20
รับจ้างทั่วไป	55	14.67
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	35	9.33
หาของป่าขาย	3	0.80
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	49	13.07
อื่นๆ(ระบุ)	56	14.93
รวม	375	100.00
อาชีพรอง		
เกษตรกร	98	26.13
รับจ้างทั่วไป	173	46.13
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	17	4.53
หาของป่าขาย	7	1.87

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	53	14.13
อื่นๆ(ระบุ)	71	18.93
รวม	375	100.00
รายได้ต่อเดือน		
ไม่เกิน 4,000	105	28
4,001 – 6,000	104	27.73
6,001 – 8,000	58	15.47
8,001 – 10,000	45	12
มากกว่า 10,000 บาทขึ้นไป	63	16.8
รวม	375	100
ลักษณะของครอบครัว		
ครอบครัวเดี่ยว	225	60
ครอบครัวขยาย	150	40
รวม	375	100
การตั้งถิ่นฐานของครอบครัว		
เกิดที่นี่	249	66.4
ย้ายมาจากที่อื่น	126	33.6
รวม	375	100

จากตารางที่ 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 194 คน คิดเป็นร้อยละ 51.73 โดยมีอายุระหว่าง 40 – 49 ปี จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 23.47 ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส จำนวน 217 คน คิดเป็นร้อยละ 57.87 มีการศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษา จำนวน 179 คน คิดเป็นร้อยละ 47.73 ประกอบอาชีพหลักเกษตรกร จำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 47.20 อาชีพรองรับจ้างทั่วไป จำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 46.13 มีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 4,000 บาทจำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 28.00 เป็นครอบครัวเดี่ยว จำนวน 225 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 เป็นคนในพื้นที่จำนวน 249 คน คิดเป็นร้อยละ 66.40

ตารางที่ 4 ปริมาณการใช้ประโยชน์สัตว์ป่าของชุมชนในอำเภอน้ำหนาวจังหวัดเพชรบูรณ์

ปริมาณการใช้ประโยชน์สัตว์ป่า (กิโลกรัม)							
ชนิด	กิโลกรัม	ราคา	มูลค่าการใช้ประโยชน์ (บาท)	ชนิด	กิโลกรัม	ราคา	มูลค่าการใช้ประโยชน์ (บาท)
1. กบ	973.00	150	145,950	8. ตะพาบน้ำ	593.40	300	178,020
2. กระแต	790.00	170	134,300	9. ปูหิน	1,081.00	150	162,150
3. กระรอก	640.00	150	96,000	10. หนูนา	2,679.00	200	535,800
4. ไก่ป่า	1,638.00	130	212,940	11. หมูป่า	5,927.50	190	1,126,225
5. ช้าง	266.30	400	106,520	12. หอยปิง	903.00	50	45,150
6. เขียด	691.40	180	124,452	13. อีเหิน	405.00	200	81,000
7. งูเห่า, งูสิงห์	559.00	120	67,080	14. อึ่งเพ้า	482.20	130	62,686

จากตารางที่ 4 พบว่า การใช้ประโยชน์สัตว์ป่าของชุมชนในอำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ สามารถจำแนกออกเป็น 14 ชนิด ได้แก่ กบ กระแต กระรอก ไก่ป่า ช้าง เขียด งูเห่า, งูสิงห์ ตะพาบน้ำ ปูหิน หนูนา หมูป่า หอยปิง อีเหินและอึ่งเพ้าตามลำดับ จากมูลค่าการใช้ประโยชน์สัตว์ป่าใน 4 อันดับแรก พบว่า หมูป่า มีมูลค่าการใช้ประโยชน์มากที่สุด 1,126,225.00 บาทต่อครัวเรือน รองลงมาคือ หนูนา มีมูลค่าการใช้ประโยชน์ 535,800.00 บาท

ต่อครัวเรือนไก่ป่า มีมูลค่าการใช้ประโยชน์ 212,940.00 บาทต่อครัวเรือน และตะพานน้ำ มีมูลค่าการใช้ประโยชน์ 178,020.00 บาทต่อครัวเรือน

ตารางที่ 5 แสดงความแตกต่างของการใช้ประโยชน์สัตว์ป่าของชุมชนในอำเภอน้ำหนาว

การใช้ประโยชน์	ตำบล									
	โคกมน		น้ำหนาว		หลักด่าน		วังกกวาง		F	Sig.
	mean	S.D.	mean	S.D.	mean	S.D.	mean	S.D.		
สัตว์ป่า	58.98	37.08	10.44	9.64	91.89	27.77	51.27	47.02	96.08	0.00*

*แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5 พบว่าตำบลหลักด่านมีการใช้ประโยชน์สัตว์ป่ามากที่สุด (mean = 91.89, S.D. = 27.77) รองลงมาคือตำบลโคกมนมีการใช้ประโยชน์สัตว์ป่า (mean = 58.98, S.D. = 37.08) ตำบลวังกกวางมีการใช้ประโยชน์สัตว์ป่า (mean = 51.27, S.D. = 47.02) และน้อยที่สุดคือ ตำบลน้ำหนาวมีการใช้ประโยชน์สัตว์ป่า (mean = 10.44, S.D. = 9.64) ตามลำดับ จากการทดสอบความแตกต่างของการใช้ประโยชน์สัตว์ป่าของชุมชนในอำเภอน้ำหนาวมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 6 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ ด้วยวิธีของ LSD

ตำบล	โคกมน	น้ำหนาว	หลักด่าน	วังกกวาง
โคกมน		0.00*	0.00*	0.12
น้ำหนาว	0.00*		0.00*	0.00*
หลักด่าน	0.00*	0.00*		0.00*
วังกกวาง	0.12	0.00*	0.00*	

*แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 6 เมื่อทำการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของ LSD พบว่า ประชาชนในตำบลโคกมนมีการใช้ประโยชน์สัตว์ป่าแตกต่างจากประชาชนในตำบลน้ำหนาวและตำบลหลักด่าน ประชาชนในตำบลน้ำหนาวมีการใช้ประโยชน์สัตว์ป่าแตกต่างจากประชาชนในตำบลหลักด่านและตำบลวังกกวาง และประชาชนในตำบลหลักด่านมีการใช้ประโยชน์สัตว์ป่าแตกต่างจากประชาชนในตำบลวังกกวางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

การใช้ประโยชน์สัตว์ป่าของชุมชนในอำเภอน้ำหนาวจังหวัดเพชรบูรณ์มีความแตกต่างกันเนื่องจากประชาชนในอำเภอน้ำหนาวมีการใช้ประโยชน์จากป่าค่อนข้างหลากหลายเพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจระดับครอบครัวและชุมชน เนื่องจากป่าเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าซึ่งเป็นแหล่งอาหารทั้งนี้มาจากการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ในการดำรงชีวิตมาจากรุ่นสู่รุ่นซึ่งมีการใช้ชีวิตโดยอาศัยพึ่งพิงป่ามาช้านานอีกทั้งเป็นแหล่งที่มาของความเชื่อประเพณีวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับฉลวยรัตน์ ภูมิ (2549), ัญญาภรณ์ บุญเสริม (2550) และสัญญา เหว่นวัน (2553)

เมื่อเปรียบเทียบในส่วนของการใช้ประโยชน์สัตว์ป่าของตำบลโคกมนและตำบลน้ำหนาว ตำบลโคกมนและตำบลหลักด่าน ตำบลน้ำหนาวและตำบลหลักด่าน ตำบลหลักด่านและตำบลวังกกวาง พบว่ามีการใช้ประโยชน์จากสัตว์ป่าที่แตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะมีประชาชนมีการประกอบอาชีพและพึ่งพิงป่าแตกต่างกันไป ตามสภาพของพื้นที่และลักษณะของทรัพยากรธรรมชาติ และในขณะเดียวกันที่การดำรงวิถีชีวิตมีความซับซ้อนมากขึ้น ตามระบบเศรษฐกิจแบบต่างๆ ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานการแลกเปลี่ยนและการบริโภคนิยม

สรุปผลการวิจัย

การใช้ประโยชน์สัตว์ป่าของชุมชนในอำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ สามารถจำแนกออกเป็น 14 ชนิด จากมูลค่าการใช้ประโยชน์สัตว์ป่าใน 4 อันดับแรก พบว่า หมูป่า มีมูลค่าการใช้ประโยชน์มากที่สุด 1,126,225.00 บาทต่อครัวเรือน รองลงมาคือ หนูนา มีมูลค่าการใช้ประโยชน์ 535,800.00 บาทต่อครัวเรือน ไก่ป่า มีมูลค่าการใช้ประโยชน์ 212,940.00 บาทต่อครัวเรือน และตะพาบน้ำ มีมูลค่าการใช้ประโยชน์ 178,020.00 บาทต่อครัวเรือน ส่วนการใช้ประโยชน์สัตว์ป่าของชุมชนในอำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยตำบลหลักด่านมีการใช้ประโยชน์สัตว์ป่ามากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของ LSD จำแนกตามตำบลพบว่า ตำบลโคกมนและตำบลน้ำหนาว ตำบลโคกมนและหลักด่าน ตำบลน้ำหนาว และตำบลหลักด่าน ตำบลหลักด่านและตำบลวังขวางมีการใช้ประโยชน์จากสัตว์ป่าที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เอกสารอ้างอิง

- กรมป่าไม้. 2555. 84 พรรษาผืนป่าอุดมใต้ร่มพระบารมี. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: กรมป่าไม้.
- ฉลวยรัตน์ ภูมิ. 2549. การใช้ประโยชน์ป่าชุมชน กรณีศึกษาป่าชุมชนบ้านช้างผกหนาม อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาวนวัฒนวิทยา. มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.
- ธัญญาภรณ์ บุญเสริม. 2550. การประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ จากการใช้ประโยชน์ของป่าชุมชน บ้านสามขา จังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาวนวัฒนวิทยา. มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- สัณฐะยาเพชรวัน. 2553. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากป่าธรรมชาติห้วยน้ำหยาดบ้านโคกตาตองของตำบลศรีโพธิ์ อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาวนวัฒนวิทยา. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.